

Mis temal jäänu jälje auku — kuld temal jäänu jälje auku

Meiti tüdrikud-õeksed

Meiti poisid pooled vennad

Lähme sida tehtud tieda kaudu

Sieda raiut rada kaudu

On eriline väärtus astuda läbi aastatuhandete tehtud teel või raiutud rajal. Väga edukalt on seda tõestanud tänava juba 15. korda peetav Viljandi Pärimusmuusika festival. Grupp festivali korraldavaid noori (kelle hulka oli umbes 13 aastat tagasi õnn sattuda ka minul) on saanud tunda seda ühises laulmises, pillimängus ja loomises käivituvat mõnu, mille on aegade jooksul välja sõelunud meie esivanemad. Tunnetades ennast petva heaoluühiskonna üha tugevamat pealetungi, kerkis soov selle vastandina esivanemate tõelist mõnu teistega jagada.

Kos oli Jumal enne käunu

Maarja üö maganu

Mis temal jäänu jälje auku

Kuld temal jäänu jälje auku

Mida me tehtud teelt leiame? Leiame Looja jalajäljed. Leiame paiga, kus Maarja armastava Loodu(se) rüpes öö maganud. Mis on nad meile sinna asemesse või jäljeauku pärandiks jätnud? Kulla.

Rahvamuusika, eriti aga käesoleval aastal pärimusmuusika festivali keskseks teemaks olev regilaul, on tõeliselt kuldne pärand. See on keel, mis on võimeline kõnetama nii ümbritsevat, kuid mis veelgi olulisem — meid ennast. Selles keeles saavad kokku hingamist korrastav rütm, elundeid ja aju piirkondi mõjutavad häälevibratsioonid, kujundiloomet toitvad sümbolid ning emotsioonide/mälestuste/unistustega mänglevad värsiread.

See on Looja keel. Selles keeles saavad meist endist Loojad. Kuidas just keegi seda eelmist lauset soovib võtta — kas lihtsalt emotsionaalselt, psühholoogiliselt või sootuks kvantfüüsikaliselt — ikka jõuame sama tõdemuseni. Tõdemuseni, mis meie esivanematele oli iseenesestmõistetav. Ega muidu käinud teised rahvad tol ajal siit tšuudi targa käest nõu küsimas.

Kes oli hullu, võttis kulla

Mina olin hullu, võtsin kulla

Panin selle kulla kienda sisse

Viisin sie kulla kojose

Ja mida me kullaga peale hakkame? Miks inimene tänapäeval üldse kulda igatseb? Selleks, et osta ennast vabaks kõigest, mida peame; selleks, et teha seda, mida tõeliselt tahame. Vabatahtlikult oleme aga omaks võtnud paradoksi, et nii me siis päevast päeva peamegi seda kulda terahaaval koguma, et kunagi saabuks imeline vabaksostmise hetk.

Kui siis aga ootamatult leiamegi suurema kullakoguse, tahame seda igati enda ligi ja oma kambri seinte vahel hoida. Nii juhtub tihti ka esivanematelt päritud kullaga. Heal meelel kehtestaksime reegleid, kuidas teised inimesed tohivad selle pärandiga ringi käia. Heal meelel säilitaksime selle kusagil sahvris homset ootamas.

Millises hetkes liigub aga inimese eluenergia? Millises hetkes toimub loomine? Siin ja praegu! Ei koge keegi meist maailma teises hetkes kui praeguses. Ei saa keegi meist sellest kullast osa minevikus või tulevikus. Me kas kasutame seda või jääme ootama igavest homset, mil oleksime justkui valmis ja väärilised selle kulla särast osa saama.

Panin tema laia lavva peale
Panin tema pitka pingi peale
Lõhki löi tema laia lavva
Puoles löi timä pitka pingi

Kuld mahtus küll kojukandmiseks kindasse, kuid ei mahu ta meie kambri seinte vahele. Ei suuda laud või pink selles kambris teda kanda. Nii suur on selles kullas peituv vägi!

Oleme loodud kullakandjateks. Saanud ise temast valgust, hakkame seda välja kiirgama. Kui püüame seda sära mis tahes seinte vahel hoida, purunevad seinad ehk meie ise.

Inimesed, kes on lõõnud regilaulu kullast särama, on läbi aegade seda sära teistega jaganud. Tänapäeva ühiskonnas on samasugune tegevus osaks saanud meie kõrgkoolidele. Nii ongi rahvamuusikat, sealhulgas regilaulu võimalik õppida TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja siinsete õppejõudude osalusel Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Mitmeid kaasahaaravaid õpivõimalusi leiame pärimusmuusika festivalilt. Meie silme all valmib Kirsimäe aidas August Pulsti õpistu, mis pakub mitmekesiseid võimalusi nii alustajatele kui proffidele.

Sama hästi võib meid aga õpetada regilaul. Regilaulust kui Looja keelest oli juba eespool juttu. Regilaul võib aga olla ka meie pedagoogiliste, juriidiliste, psühholoogiliste ja muude ühiskonna kokkuleppeliste väärtuste kandja.

Regilaulu sära võib edasi kiirata ka mitmel muul viisil. Nii on käesoleval aastal Viljandi Pärimusmuusika festivalil rekordarv kollektiive, kes on oma loomingut just regilauluga sidunud. Olles tänaseks juba pisut üle kümne aasta viljelenud regilauluseadeid ansamblitega VARA ja OORT, tunnen, et rahvamuusika olulisust kinnitava retoorika aeg hakkab mööda saama. Lauluga liigutatakse reaalseid vägesid. Nagu esivanemate ajal, on regilaul muutumas võimsaks tööriistaks inimese kui Looja imelise meistriteose käes.

Meiti tüdrikud-õeksed
Meiti poisid pooled vennad
Lähme sida tehtud tieda kaudu
Sieda raiut rada kaudu

Elu on kui imeline metsatee, millel aitavad kaartidena orienteeruda meie endi keha ja loodus. Regilaul on kui keel, milles neid kaarte lugeda. Oskajad loovad regilaulu abil seda kaarti ise. Meie esivanemad on aastatuhandete jooksul sõelunud välja parima, mis sobitub meie asupaika. Nad on pärandanud meile regilaulukeele, et see oleks meile abiks.

Pärimusmuusika festival kinnitab käesoleval aastal taas, et meil on olnud tarkust seda abikätt mitte kõrvale lükata. See oskus on kui kulla sära, mida ei saa endale hoida, vaid peab jagama. Vastasel juhul läheb laud lõhki ja pink pooleks.

Aga äkki me siiski ei oska teda piisavalt õigesti kasutada? Küsime siis nõu õpetajatelt, kes on õpetanud meie esivanemaidki: looduselt ning meie endi kehalt ja teadvuselt. Õige kasutamise ainus mõõdupuu on see, kas regilaul meid aitab või mitte. Sellega on pärandit vaetud aastatuhandeid. Mida sügavamalt regilaulu tundma õpime, seda sügavamalt õpime tundma iseennast ja eneseabi võimalusi looduses.

***Kos oli Jumal enne käunu
Maarja üö maganu
Mis temal jäänu jälje auku
Kuld temal jäänu jälje auku***

Ja kui meil kipub eluteel energiat nappima, teame, et kellestki meist ei ole kaugel seesama loodus, mis ümbritses meie esivanemaid. Lähme ja otsime üles need Looja jäljed, selle Maarja aseme! Sinna on jäetud kuld, mis aitab meil taas nii enda kui teiste eluteed valgustada.

Laul jätkub... festivalil... kogu loodus(es)... meis endis...

**Aleksander Sünter,
muusik,
TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia õppejõud**

* Vahetekstina on kasutatud laulu «Maarja kuld» Kihnust. Artikli autor on kuulnud laulu ansambliolt ALLE-AA, kes omakorda oli õppinud selle Jaan J. Leppikult.